

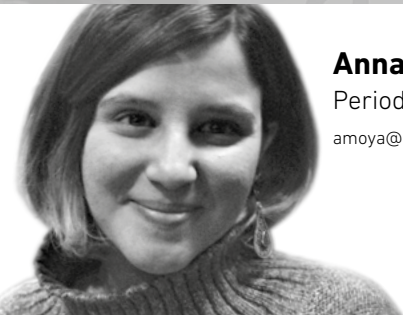

navegador

L'infern txetxè a l'ombra de Vladímir Putin

vista prèvia >

Malgrat dècades de lluites i avenços en la defensa dels seus drets, la comunitat LGTBI arreu del món pateix discriminacions i violència. Un dels episodis recents que més ha escandalitzat la comunitat internacional va ser la ràtzia duta a terme a la República de Txetxènia, a Rússia, on es van detenir, torturar i executar desenes de persones pel simple fet de ser gais.

Anna Moyà

Periodista

amoya@ara.cat

Primer d'abril del 2017. El diari independent rus *Nóvaya Gazeta* feia saltar les alarmes dels col·lectius LGBTI que lluitien contra la discriminació arreu del món i confirmava les sospites que algunes organitzacions tenien des de feia temps.¹ El mitjà posava el focus per primer cop sobre la violenta onada de repressió que estaven patint els homosexuals a Txetxènia. Explicava que en les últimes setmanes les autoritats txetxenes havien segrestat, torturat i mantenien en presons clandestines dotzenes d'homes homosexuals —una pràctica que col·lectius com International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association [Associació Internacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transexuals i Intersexuals] feia temps que denunciaven. Les ONG Humans Rights Watch i Amnistia Internacional també confirmaven poc després aquesta campanya de persecució contra el col·lectiu a través de fonts pròpies.^{2 3} Tot i l'opacitat del règim txetxè i la por a parlar que tenen els ciutadans d'aquesta república autònoma russa

---

1 MILASHINA, «Как амбиции известного ЛГБТ-активиста разбудили в Чечне страшный древн».

2 LOKSINA, «Anti-LGBT Violence in Chechnya. When Filing "Official Complaints" Isn't an Option»

3 AMNISTIA INTERNACIONAL, «Chechnia: investiguen el secuestro, tortura y asesinato de hombres».

ultraconservadora —encara que sigui de forma anònima—, es té constància de la mort d'almenys tres homes i es tem que la xifra real d'assassinats aquells dies podria fregar la vintena de persones. Algunes víctimes explicaven que a les presons els havien apallissat i els electrocutaven amb l'objectiu que donessin informació sobre les persones amb qui mantenien relacions, per poder continuar amb la purga.

Elena Milashina (1977),⁴ la periodista de *Nóvaya Gazeta* que cobreix Txetxènia i que després de publicar la informació va haver de fugir de Rússia, descrivia, en una entrevista amb la revista nord-americana *The New Yorker*, els llocs de tortura: «Txetxènia té una xarxa secreta de presons que, en realitat, no són tan secretes. Tot el món les coneix. Van ser creades pels soldats federals russos durant les dues guerres txetxenes. S'han escrit nombrosos informes sobre aquestes presons: les Nacions Unides i el Consell d'Europa han documentat la seva existència. Hi retenen gent de manera il·legal; això vol dir que les detencions no

---

4 THE NEW YORKER, «How a Russian journalist exposed the anti-gay crackdown in Chechnya».

són oficials. Cap tribunal participa de l'arrest ni del cas. Hi porten diferents tipus de txetxens: els sospitosos de tenir simpaties amb el terrorisme, els sospitosos de conduir beguts o sota els efectes de la droga i, ara, els homosexuals. Pel que sabem, de totes les categories de detinguts, aquests últims són els que estan en pitjors condicions. No els alimenten ni els deixen anar al lavabo, n'abusen, els fan burlar-se i pegar-se amb altres retinguts. Els apallissen perquè creuen que així els estan re-educant, convertint-los en autèntics homes».

El testimoni d'una de les víctimes —recollit pel diari britànic *The Guardian*— corroborava el tipus d'abusos patits.⁵ L'Adam va ser retingut en un centre de detenció no oficial amb més d'una dotzena de companys: els torturaven diàriament. «No sé quina sort van córrer els altres. És massa perillós provar de contactar-hi perquè tothom té el telèfon monitoritzat», explicava. A ell el van detenir a través d'un amic. «Em va

---

5 WALKER, «Chechens tell of prison beatings and electric shocks in anti-gay purge: 'They called us animals'».

Txetxènia té una xarxa secreta de presons, creades pels soldats federals russos durant les dues guerres txetxenes, on hi retenen gent de manera il·legal

trucar i em va dir de quedar amb veu normal i tranquil·la. El coneixia des de feia molt temps, o sigui que no vaig sospitar res». Quan va arribar al lloc on havien quedat va adonar-se del parany: sis persones l'esperaven, alguns uniformats, i van cridar-li que sabien que era gai. El van portar al centre de detenció. «Ens llevaven a les cinc del matí i no ens deixaven dormir fins la una de la matinada. En aquest temps feien tornos per apallissar-nos o portaven altres detinguts perquè ens peguessin ells. [...] Ens deien que érem animals, que no érem humans, que moriríem allà». S'hi va passar deu dies.

La reacció internacional

L'escàndol txetxè va fer la volta al món, recollint mostres de suport i denúncies de grups de defensa dels drets humans d'arreu. Experts del Consell dels Drets Humans de les Nacions Unides van condemnar els fets: «actes de persecució i violència d'un nivell sense precedents a la regió i constitueixen una seriosa violació de les obligacions de la Federació Russa amb la llei internacional dels drets humans». En un

comunicat, l'Alta Representant de política exterior de la UE, Federica Mogherini (1973), exigia responsabilitats als russos: «És imprescindible realitzar investigacions eficaces i exhaustives sobre aquestes informacions». A l'Estat francès, el llavors recent estrenat president Emmanuel Macron (1977) es reunia amb el president rus Vladímir Putin (1952), i assegurava que havia demanat al seu homòleg que garantís la protecció dels drets de les persones LGBTI.

Les ONGs s'afanyaven a demanar que s'obriessin fronteres per acollir aquells que fugien de la purga. L'associació Rainbow Railroad [El ferrocarril de l'arc iris], amb la col·laboració del govern canadenc, va ajudar a escapar 36 homes i d'aquests, 31 van ser asilats en aquell país. Aquells dies, la Russian LGBT Network [la Xarxa russa LGBTI] va obrir una línia telefònica per a atendre els afectats. Van rebre la trucada de 75 txetxens. D'aquests, 52 asseguraven que havien sigut víctimes de la recent onada d'agressions. Una trentena van fugir a Moscou.⁶

⁶ SOKIRIANSKAIA, «El pogrom contra els homosexuals a Txetxènia».

Negar-ho tot

Com una única reacció, les autoritats txetxenes van respondre a les crítiques internacionals assegurant que el que s'havia publicat eren falsedats. Alvi Karimov (1950), portaveu del president Ramzán Kadírov (1976), titllava d'«absoluta mentida i desinformació» la informació revelada per *Nóvaya Gazeta*. Un altre assessor carregava contra el mitjà, acusant-lo de ser un «enemic de la fe i de la mare pàtria» i prometia «venjança».

Amb tot, el cop d'efecte final va ser l'argument esgrimit per Karimov per negar els fets: «No pots detenir i perseguir persones que simplement no existeixen en aquesta república. [...] Si hi hagués aquest tipus de persones a Txetxènia, les autoritats no necessitarien fer res amb ells perquè els seus familiars els enviarien a un lloc d'on no se'n pot tornar».

Assassinats per honor

Amb aquestes declaracions, el portaveu del president txetxè feia apologia d'una pràctica fortament arrelada a la ultraconservadora Txetxènia.

La societat txetxena es basa en uns estrictes codis familiars tradicionals en què el patriarca de la família pot castigar la resta de membres del clan per salvar l'honor del llinatge

Un costum arcaic: l'assassinat per honor. La societat txetxena es basa en uns estrictes codis familiars tradicionals en què el patriarca de la família pot, si així ho considera, castigar la resta de membres del clan per salvar l'honor del llinatge. L'homofòbia és generalitzada a la regió i l'homosexualitat és un tabú. En aquest context, tenir un parent gai és motiu de deshonra, així com ho és, per exemple, que una filla o germana tinguin relacions sexuals extramatri-moniales.⁷ Els familiars d'algú que ha comés aquest «crim d'honor» difícilment podran casar-se, perquè el seu cognom haurà quedat tacat. Així, per «salvar» la família, es poden produir matances, en secret, dels membres «díscols», que no encaixen amb els patrons tradicionals. Si les autoritats russes descobreixen que s'ha produït un assassinat sota aquestes circumstàncies tenen l'obligació de perseguir el seu perpetrador, però la realitat és que a Txetxènia són una pràctica que va en consonància amb el règim –una bona prova en són les pròpies declaracions d'Alvi Kamirov.

De fet, des de *Nóvaya Gazeta* asseguren que tenen constància de sis casos en què les autoritats txetxenes han demanat a famílies que matin els seus parents gais.⁸ D'entre aquests, almenys tres, potser quatre, haurien acabat en assassinats. Tot i això, el mitjà assegura que és molt complicat aconseguir informació al respecte perquè els familiars es neguen a parlar-ne i els afectats tampoc no ho fan, per por a les represàlies.

És per temor a la pròpia família que l'Adam, de qui parlàvem unes línies més amunt, va haver de marxar de casa. En sortir de la presó on l'havien torturat, les autoritats el van tornar a deixar amb els seus pares. «Els van dir: El seu fill és marica. Facin el que s'ha de fer amb ell». L'Adam va decidir seguir negant la seva identitat sexual però el seu pare no volia escoltar-lo i el va amenaçar amb violència. Per aquest motiu una nit va decidir agafar les seves pertinences i fugir sense dir res a ningú, lluny de Txetxènia.

Xantatges i extorsions

Un altre cas que demostra l'opressió contra la comunitat LGBTI a Txetxènia i fins a quin punt l'exclusió familiar és determinant, també recollit per *The Guardian*,⁹ és el testimoni de l'Akhmed. Ell sempre havia sabut que era gai però va decidir amagar els seus sentiments durant gairebé tota la seva vida per por a represàlies. La seva primera cita amb un home va ser, precisament, la que el va acabar posant contra l'espasa i la paret amb les autoritats txetxenes. El seu amant el va delatar perquè la policia l'havia descobert i el feia servir per identificar altres homosexuals a canvi de no explicar res a la seva família. Durant anys, les autoritats txetxenes s'havien dedicat a fer aquest tipus de xantatges al col·lectiu gai però, a principis del 2017, la repressió va assolir un altre nivell.¹⁰ A l'Akhmed li van demanar diners; a canvi, no publicarien material compromès sobre ell a la xarxa. Va fugir de casa i un dia el van trucar els membres

9 WALKER, «Chechens tell of prison beatings and electric shocks in anti-gay purge: 'They called us animals'»

10 THE NEW YORKER, «How a Russian journalist exposed the anti-gay crackdown in Chechnya».

7 BONET, «La persecució de gais en Chechenia i la expansió de la cultura machista de Moscú».

8 THE NEW YORKER, «How a Russian journalist exposed the anti-gay crackdown in Chechnya».

«Ni en els meus pitjors malsons m'hauria imaginat que estaria assegut davant un periodista i li diria: soc txetxè i soc gai»

de la seva família. Van passar el telèfon a la policia, que era a casa seva, i aquesta el va amenaçar amb retenir un dels seus parents fins que no es presentés davant les autoritats. També va haver de suportar els insults d'un dels seus familiars, que li exigia que tornés d'immediat: els havien explicat que era homosexual. «No vaig tenir cap dubte que la meua pròpia família estava decidida a matar-me. [...] Era una invitació a una execució».

Els va prometre que el dia següent tornaria però després de calcular les seves opcions va optar per apagar el telèfon i volar fins a Moscou. Després va fugir de Rússia i ara viu asilat en un país europeu. No tornarà mai a Txetxènia i no ha tornat a parlar amb els seus parents: «imagina el que és saber que has arruïnat no només la teua pròpia vida sinó la de la teua família sencera». L'Akhmed afegia que «el que sempre havia volgut era fer feliç a la meua mare i que estigués orgullosa. Estava preparat per casar-me. M'hauria emportat els meus problemes a la tomba. Ni en els meus pitjors malsons m'hauria imaginat que estaria assegut davant un periodista i li diria: Soc txetxè, i soc gai».

Deriva autoritària

La persecució d'homosexuals però, és només un dels símptomes de l'autoritarisme del règim que lidera Ramzan Kadírov. Per entendre la Txetxènia d'avui, cal fer una mica de memòria. Des de l'ensorrament de la URSS, aquest territori, situat a l'extrem meridional de la Federació Russa i on l'Islam és la religió predominant, ha viscut dues guerres separatistes sagnants contra Rússia que van deixar desenes de milers de morts —encara hi ha milers de desapareguts— i la República devastada. Les conseqüències d'aquests dos conflictes van ser un terrorisme amb tints islamistes i una brutal campanya contra la insurgència capitanejada des de Moscou. La regió va quedar traumatitzada. Akhmat Kadírov, pare de l'actual president, va arribar al poder el 2003, després d'unes eleccions sota sospita de frau i amb la benedicció de Vladímir Putin, que aconseguia una pau nominal i que Txetxènia seguís sent part de Rússia, a canvi, això sí, de deixar fer i desfer el líder local.

Kadírov pare va ser assassinat el 2004 en un atemptat i el seu fill

Ramzan, després de ser nomenat primer ministre durant un curt període de temps, va acabar substituint-lo a la presidència del país el 2007. Ramzan va anar acumulant poder i riquesa —va batejar un equip de futbol amb el nom del seu pare— i es va fer un govern a mida amb els seus partidaris.¹¹ Sota la seva direcció, el país ha anat tornant-se cada cop més conservador i es regeix per la *xaria* —la llei islàmica—, l'*adat* —els costums tradicionals txetxens— i la legislació de la Federació Russa.¹² L'alcohol està prohibit, s'han implementat codis de vestimenta i de conducta per a les dones i, com dèiem, s'han donat ales als assassinats d'honor. El 2009, Ramzan va aconseguir acabar amb la insurgència separatista i consolidar el seu règim. «Si algú no obeeix les meves ordres en aquesta República, jo l'obligaré a fer-ho», va assegurar el 2013. La repressió i la por són el pa de cada dia a Txetxènia, però tot i això el règim només se sustenta gràcies al suport rus. La població viu en la misèria per

11 PADILLA, «La follia del president que bateja equips de futbol amb el nom del seu pare».

12 BONET, «La persecució de gais en Chechenia y la expansión de la cultura machista de Moscú».

Txetxènia ha anat tornant-se cada cop més conservadora i es regeix per la xària, la llei islàmica, l'adat, els costums tradicionals, i la legislació de la Federació Russa

culpa d'una greu crisi econòmica i a causa de l'expropiació de terres de l'estat i cada vegada són més els exiliats arreu d'Europa que al·len veus crítiques.

Sota l'empara russa

El 3 d'abril del 2017, dos dies després que *Nóvaya Gazeta* publicqués les informacions sobre Txetxènia i la persecució d'homosexuals, el portaveu de Vladímir Putin, Dmitry Peskov (1967), va assegurar que el Kremlin no estava al corrent d'aquesta situació i es va comprometre a investigar-ho. Des de l'ONG Humans Rights Watch (HRW) van celebrar que es treballés en resoldre els fets però també van posar el focus en la manera com el govern rus estava gestionant l'afer.¹³ En les seves declaracions sobre l'assumpte, Peskov havia suggerit que les persones que havien patit abusos per part de les autoritats txetxenes haurien de «presentar queixes oficials» i «anar als tribunals» sense indicar si Rússia estava disposada a donar-los protec-

ció. Per l'ONG, aquest requeriment posava en risc les víctimes, ja que tornava a posar-les a l'ull de l'huracà i les feia susceptibles a possibles represàlies. De fet, l'organització ja havia documentat nombrosos casos en els últims anys en què el destí de les persones que havien denunciat i havien tornat a Txetxènia havia estat fatal. Per HRW era vital assegurar la protecció dels afectats. Ara bé, ¿quines garanties de seguretat pot donar al col·lectiu LGTBI un país que hi legisla contra els seus drets?

L'homosexualitat va ser delicta a Rússia fins al 1993 i des de llavors, encara que estigui despenalitzada, no s'ha avançat gaire en els drets i les llibertats d'aquesta comunitat. Deixant de banda els països musulmans, l'opinió pública russa és de les més homòfobes del món. Un estudi del Pew Research Center,¹⁴ del 2013, indicava que un 74% dels russos consideren que els homosexuals no haurien de ser acceptats per la societat —el 2002 només un 60% ho pensaven. L'auge de l'homofòbia al país té a veure amb l'estratègia polí-

tica de Putin d'enaltiment dels valors tradicionals i d'afirmació de la nació russa per consolidar el seu poder i reforçar la seva popularitat.

Des que va assumir el poder, i sobretot durant l'última dècada, el president rus ha governat contra les llibertats del col·lectiu, prohibint, per exemple, la marxa de l'orgull gai de Moscou en diverses ocasions. Algun cop, els manifestants que hi han participat han rebut atacs violents per part d'*skinheads*, nacionalistes russos i militants ortodoxos amb total impunitat. Però l'exemple més flagrant de l'homofòbia que impera a les institucions de poder russes és l'aprovació, el juny del 2013, de la llei contra la propaganda homosexual. Aquesta normativa, disfressada de mesura per protegir els drets dels infants, condemna amb multes i penes de presó la difusió de qualsevol tipus de promoció de l'homosexualitat dirigida a menors d'edat. La norma prohibeix explícitament la normalització entre els menors sobre «relacions sexuals no tradicionals». Vladímir Putin l'ha defensada assegurant que la seva obligació és «defensar els valors tradicionals i familiars perquè el matrimoni entre

13 LOKSHINA, «Anti-LGBT Violence in Chechnya. When Filing "Official Complaints" Isn't an Option».

14 PEW RESEARCH CENTER, «The Global Divide on Homosexuality».

L'opinió pública russa és de les més homòfobes del món. Un 74% dels russos consideren que els homosexuals no haurien de ser acceptats per la societat

persones del mateix sexe no produeix descendència i s'ha de cuidar la natalitat del país». El Tribunal dels Drets Humans d'Estrasburg l'ha condemnada, sentenciant que és discriminatòria perquè «reforça l'estigma i els prejudicis i fomenta l'homofòbia».

Perseguint l'activisme

Amnistia Internacional, al seu informe anual del 2017-2018,¹⁵ insisteix en el fet que la persecució i la discriminació contra les persones LGBTI a Rússia és promoguda per l'Estat i ho il·lustra amb el cas de l'activista Evdokia Romanova que va ser declarada culpable de promoció «propaganda a través d'Internet de relacions sexuals no tradicionals entre menors». Un tribunal rus li va imposar una multa de 50.000 rubles —uns 700 euros— per compartir a les xarxes, el 2015 i el 2016, els enllaços de la pàgina web d'una organització que defensa els drets i les llibertats sexuals.

15 AMNISTIA INTERNACIONAL, «Informe anual 2017-2018».

Natalia Tsymbalova és un altre dels testimonis que demostren fins a quin punt la societat russa criminalitza l'homosexualitat.¹⁶ De fet, ella va haver de marxar del país pel seu activisme. Denuncia que «els últims deu anys el govern ha projectat sobre la societat els principis morals conservadors». «Estan construint una nova versió del totalitarisme, basat en els valors tradicionals, la família i el sentiment que Rússia és un gran país —explica. Per descomptat, l'homofòbia és part d'aquesta política». Els fets li donen la raó. El 2016, dos diputats del Partit Comunista de la Federació Russa van presentar davant la Duma, el parlament rus, un projecte de llei que pretenia multar les persones que reconeguessin públicament que són homosexuals amb quinze dies d'arrest o el pagament de 65 euros. La mesura no va prosperar. «Una gran majoria de LGBTI russos, m'atreveria a dir que més d'un 95%, amaguen la seva identitat. Creuen que només així poden estar segurs. És molt humiliant que la gent hagi d'anul·lar la seva identitat per sentir-se protegida de les agressions socials», explica Tsymbalova.

16 MOYÀ, «A Rússia, la lluita pels drets dels homosexuals és inútil».

Un any després

És per tot això que és complicat assumir que el Kremlin pugui ser el garant que persegueixi, condemni i investigui les tortures, assassinats i represàlies contra el col·lectiu LGBTI a Txetxènia. De fet, un any després que es coneguessin els fets de l'onada de violència contra la comunitat gai txetxena, Amnistia Internacional i HRW han denunciat que no s'ha obert cap tipus d'investigació i que no hi ha hagut justícia per les víctimes.^{17 18} Les ONGs critiquen que cap oficial rus d'alt nivell ha reconegut o condemnat els fets en públic. Una de les víctimes de la purga, Maxim Lapunov, va registrar una queixa oficial el mes del setembre del 2017 —tal com havia suggerit que s'havia de fer el portaveu de Putin. A principis d'abril del 2018 encara no s'havia obert cap investigació al respecte i el govern rus no li havia concedit la protecció sol·licitada. Les ONGs reclamen, però, que el fet que les tortures no s'hagin denunciat de manera

17 MARTIN, Kaitlin, «No Justice for Chechnya's Anti-Gay Purge Victims».

18 AMNISTIA INTERNACIONAL, «Rusia: Un año después de la «purga gay» en Chechenia no se ha hecho aún justicia para las víctimas».

Un any després que es coneguessin els fets de l'onada de violència contra la comunitat gai txetxena, a Rússia no s'ha obert cap tipus d'investigació i no hi ha hagut justícia per a les víctimes

oficial no pot justificar que no s'obri una investigació per esclarir els fets. «Les autoritats russes ja no tenen excusa», assenyalen des de HRW.

La passivitat del govern de Vladímir Putin l'ha posat en el punt de mira internacional. L'activista Matt Beard, de l'organització pels drets LGBTI All Out, escrivia el 6 d'abril del 2018 una carta oberta en què alertava al Kremlin: «Us estem vigilant. No descansarem fins que hi hagi justícia».¹⁹ Tot i la monitorització de les ONGs, la notícia cada vegada apareix més diluïda a l'aparador mediàtic: hi consta com un més, entre tants, dels assalts de Putin contra els drets humans i les llibertats. ■

---

¹⁹ BEARD, «We must get justice for gay and bisexual men murdered in Chechnya».

■ Bibliografia

AMNISTIA INTERNACIONAL, «Chechenia: investiguen el secuestro, tortura y asesinato de hombres» [en línia]. Disponible a: <www.es.amnesty.org>.

AMNISTIA INTERNACIONAL, «Informe anual 2017-2018» [en línia]. Disponible a: <www.es.amnesty.org>.

AMNISTIA INTERNACIONAL, «Rusia: Un año después de la «purga gay» en Chechenia no se ha hecho aún justicia para las víctimas» [en línia]. Disponible a: <www.es.amnesty.org>.

BEARD, Matt. «We must get justice for gay and bisexual men murdered in Chechnya». A *The Guardian*, al 6 d'abril del 2018.

BONET, Pilar, «La persecución de gais en Chechenia y la expansión de la cultura machista de Moscú». A *El País*, de 18 d'abril del 2017.

«How a Russian journalist exposed the anti-gay crackdown in Chechnya». A *The New Yorker*, al 10 de juny del 2017.

LOKSINA, Tanya. «Anti-LGBT Violence in Chechnya. When Filing "Official Complaints" Isn't an Option» [en línia]. A *Human Right Watch*, a 4 d'abril del 2017. Disponible a: <www.hrw.org>.

MARTIN, Kaitlin. «No Justice for Chechnya's Anti-Gay Purge Victims» [en línia]. A *Human Right Watch*, del 5 d'abril del 2018. Disponible a: <www.hrw.org>.

MILASHINA, Elena. «Как амбиции известного ЛГБТ-активиста разбудили в

Чечне страшный древний обычай». A *Nóvaya Gazeta*, l'1 d'abril del 2017.

MOYÀ, Anna, «A Rússia, la lluita pels drets dels homosexuals és inútil». A *Diari ARA*, del 16 de febrer del 2016.

PADILLA, Toni. «La follia del president que bateja equips de futbol amb el nom del seu pare». A *Diari ARA*, del 9 de juny del 2018.

PEW RESEARCH CENTER, «The Global Divide on Homosexuality» [en línia]. A *Pew Research Center*. Disponible a: <pewglobal.com>.

SOKIRIANSKAIA, Ekaterina. «El pogrom contra els homosexuals a Txetxènia». A *Diari ARA*, del 5 de maig del 2017.

WALKER, Shaun «Chechens tell of prison beatings and electric shocks in anti-gay purge: 'They called us animals'». A *The Guardian*, al 13 d'abril del 2017.